



# VRIJE EXPERIMENTELE RUIMTE



**“Amsterdam is uniek vanwege haar lange traditie van tegencultuur. De stad ontwikkelt zich en daardoor komt deze cultuur onder druk te staan. Daarom beschermen we de rafelranden.”**

Uit het coalitieakkoord

**“Draag het college op, samen met de ADM gemeenschap en de regiogemeentes te inventariseren of er in de regio Amsterdam of in Amsterdam zelf, een definitieve locatie kan worden gevonden (na de slibvelden in Noord), waar de ADM gemeenschap duurzaam hun gemeenschap kan voorzetten met hun huidige manier van wonen en leven.”**

Onlangs aangenomen motie

# VRIJE EXPERIMENTELE RUIMTE

*Rond kerst zal waarschijnlijk de ADM in zijn huidige vorm ophouden te bestaan. Hiermee zou de laatste grote Vrijplaats met brede publieksfunctie uit de stad verdwijnen.*

Binnen het huidige maatschappelijke klimaat is langdurig kraken vanwege wetgeving en georganiseerde leegstand niet meer mogelijk. Daarmee is er ook een eind gekomen aan de echte Vrijplaatsen die zeer kenmerkend waren voor de stad Amsterdam. Het waren deze Vrijplaatsen die de stad Amsterdam in de jaren zeventig en tachtig een grote imagoverbetering bezorgden. [1][2][3]

Zoals Femke Halsema echter in haar filosofisch essay Macht en Verbeelding aanhaalt: ‘Een nationale identiteit is niet star of onveranderbaar, maar vloeibaar en tot op zekere hoogte zelfs maakbaar.’ Wij willen daarom in samenwerking met de gemeente na-

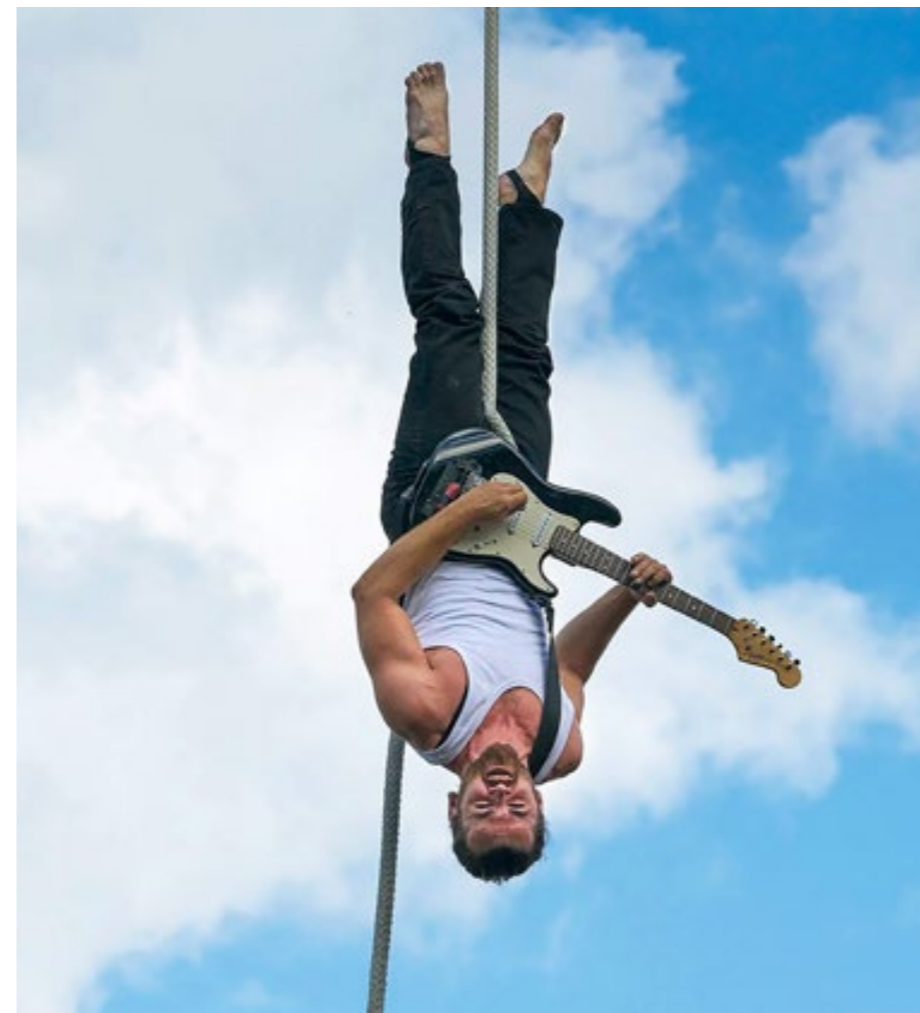
denken hoe de kennis die is opgedaan in Vrijplaatsen in een nieuw concept kan worden doorgegeven. Tegelijkertijd zijn wij ons er ook van bewust dat een Vrijplaats niet te cultiveren valt. Zoals de heer Boomsma van het CDA terecht tegenover AT5 eens beweerde: ‘Een tegencultuur door de overheid gesubsidieerd, is geen tegencultuur meer.’

Daarom hebben we een alternatief concept ontwikkeld in de vorm van ‘Vrije Experimentele Ruimte.’ Deze kan ontstaan door een woon-werk-gemeenschap te creëren waar een zogenaamde ‘regelluwe zone’ geldt op het gebied van wonen, bouwen en publieke bijeenkomsten. Een Vrije Ex-

perimentele Ruimte is te beschouwen als een grootstedelijk experiment dat een bijdrage levert aan de kennis en innovatie-agenda.

Hiermee zal direct een oplossing gevonden worden voor het verdwijnen van de ADM-gemeenschap. Er is immers een motie aangenomen waarin onderzocht dient te worden of de ADM-gemeenschap ergens kan worden voortgezet. Wij zijn ervan overtuigd dat dit mogelijk is. Hieronder geven we aan wat daarbij nodig is, welke eventuele knelpunten er zijn en hoe die kunnen worden opgelost.

1. Underground Erfgoed, Vera Bals
2. No Place Like Home, Vera Bals, dr. Scott Dalby
3. Laat duizend Vrijplaatsen bloeien, E. Duivenvoorde e.a.



## De knelpunten van het broedplaatsenbeleid

Vanuit de gemeente wordt regelmatig aangehaald dat het Broedplaatsenbeleid het gat van de verdwenen Vrijplaatsencultuur opvult. Broedplaatsen hebben slechts deels de functie van Vrijplaatsen zoals de ADM overgenomen. Dit heeft alles te maken met het feit dat Broedplaatsen van bovenaf dusdanig veel administratie en regels krijgen opgelegd dat er nauwelijks nog sprake is van ruimte om vrij te experimenteren. Tevens is er vanwege het bestemmingsplan zelden een mogelijkheid om te wonen én werken op dezelfde plek. Het is juist deze woon-werkcombinatie waardoor er een spontane groepsdynamiek ontstaat die resulteert in een kruisbestuiving waaruit allerlei creatieve samenwerkingsverbanden ontstaan.

Daar komt bij dat Broedplaatsen primair 'de creatieve sector' bedienen. Het idee dat Vrijplaatsen plekken zijn waar vooral kunstenaars hun heil zoeken, is absoluut ongegrond. Een Vrijplaats schept de ruimte om vanuit een zeer breed spectrum te experimenteren met het ontwikkelen van maatschappelijke alternatieven; denk hierbij aan een bottom-up organisatiestructuur, circulair wonen en leven, vergroening, ecologie en non-commerciële evenementen.

## De noodzaak van regelluwe zones voor de toekomst van Amsterdam

Zoals in het coalitieakkoord terecht wordt beschreven: 'Wij zijn de eerste generatie die de gevolgen van de klimaatverandering merken en de laatste die er wat aan kan doen.' Verder wordt in het akkoord uitgebreid stilgestaan bij de stadsplannen op het gebied van vergroening, energietransitie en duurzaamheid. Daarnaast is het streven genoemd om een circulaire en aardgasvrije stad te realiseren. Het college heeft zelfs de ambitie om 'De groene koploper van Europa' te worden. In feite wenst de coalitie een transitie van een lineaire economie naar een circulaire.

Dit is echter niet gemakkelijk. Jan Jonker, professor economie aan de Radboud universiteit en schrijver van het boek Nieuwe business modellen, pleit ervoor dat er talloze regelluwe zones komen in Nederland. De hoge regeldruk binnen onze samenleving staat volgens hem de transitie van een lineaire naar een circulaire economie in de weg. [1]

Het creëren van Vrije Experimentele Ruimten zal een impuls geven op het gebied van de beoogde transitie. Het visiedocument kan dan ook beschouwd worden als een procesdocument voor de gestelde doelen op het gebied van duurzaamheid, zelfwerkzaamheid en verbinding die genoemd worden in het coalitieakkoord. Voor meer informatie over de concepten en modellen van Jan Jonker verwijzen wij naar zijn boek Nieuwe Business Modellen.

## Het verschil met Vrijplaatsen

Het samenwerken met de gemeente en het betalen van huur door de gebruikers zijn twee aspecten waarin Vrije Experimentele Ruimten verschillen ten opzichte van Vrijplaatsen.

We streven naar het kopen of pachten van grond, maar wensen tegelijkertijd een situatie te creëren waar men een bepaalde vrijheid geniet die men ook ervaart op gekraakt terrein. Het betalen van huur heeft als voordeel dat men rechten heeft, verblijfszekerheid ondergaat en niet meer hoeft te procederen met de eigenaar of de gemeente. De energie die daarmee vrijkomt, kan geheel worden gestoken in een nieuw soort community en daarnaast kan men investeringen doen in de panden en omgeving.

Een nadeel van het betalen van huur is dat het non-commerciële karakter minder nadrukkelijk wordt. Dit is een belangrijk kenmerk van Vrijplaatsen. We streven daarom naar de laagst mogelijke huur per gebruiker, waardoor de leden van de gemeenschap niet gedwongen worden om al hun tijd te steken in het verwerven van geld voor hun basisbehoeften. Zo wordt voldoende energie overgehouden om zich in te spannen voor gezamenlijke doelen. Dit is mogelijk door zelf te bouwen, zelfwerkzaamheid en alternatieven te ontwikkelen voor reguliere nutsvoorzieningen.

Daarnaast is vanuit Vrijplaatsen reeds veel kennis opgedaan hoe men zogenaamde 'Nieuwe Business Modellen' (NBM's) kan ontwikkelen. Jan Jonkers heeft dit concept ontwikkeld, waarbij hij er vanuit gaat dat ondernemingen in de toekomst niet alleen financiële waarde creëren, maar ook op maatschappelijk, sociaal en ecologisch vlak een bijdrage leveren. Geld zou niet de enige waarde moeten zijn die voortvloeit uit een onderneming. NBM's gaan dan ook uit van meervoudige waardecreatie. [1] In feite is dit kennis die binnen Vrijplaatsen al vele jaren aanwezig is en meegenomen zal worden in het concept van de Vrije Experimentele Ruimte. Via bewust ondernemerschap zullen de huurlasten eveneens laag blijven.

1. Nieuwe Business modellen, Jan Jonker



vergroening: toen en nu



## Drie opties voor ADM

Er worden op dit moment drie opties onderzocht:

**1** Het kavel tussen de Rijkshemelveerdienst en de 'Nieuw en Meer' en het terrein van de voormalige McDonalds aan de Oude Haagse weg. De woonschepen kunnen op deze locatie in de Ringvaart worden aangelegd.

**2** De slibvelden in Noord in combinatie met de aankoop van het terrein en de gebouwen van de voormalige waterzuivering. De slibvelden betreft de locatie die nu voor twee jaar is aangeboden aan de ADM-bewoners. De mogelijkheden voor een langduriger verblijf en daarnaast het aankopen van de waterzuivering worden onderzocht. Bij de ADM liggen ook twaalf schepen. Deze zouden in dit geval in Durgerdam kunnen worden gestationeerd.

**3** Een andere mogelijkheid is om de schepen een los drijvend eiland te laten vormen waarvoor dezelfde voorwaarden gelden als beschreven in dit visiedocument. In dat geval ontstaat er een drijvende Vrije Experimentele Ruimte naast een andere locatie op het vaste land. Er ontstaan dan twee losse Vrije Experimentele Ruimten. Het voordeel van een eiland is de verplaatsbaarheid.

## De gemeenschap

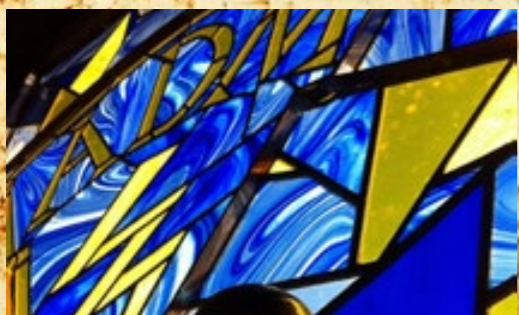
De gemeenschap zal aanvankelijk voor een groot deel bestaan uit oud ADM-bewoners. Verder wordt de groep aangevuld met mensen die bepaalde capaciteiten hebben die een aanvulling vormen op de groep. Daarnaast worden bewust jongeren tussen de twintig en dertig opgenomen in de gemeenschap, zodat er een gezonde balans komt tussen jong en oud.

## Wat Vrije Experimentele Ruimten de stad en de buurt bieden

Uiteraard zal er een cultureel programma worden aangeboden dat een alternatief vormt op het reguliere aanbod van kunst en cultuur. Daarnaast wordt ruimte geboden aan de stad Amsterdam voor een sociaal experiment op het gebied van wonen, werken, bouwen, ecologie, organisatie, nieuwe business modellen, circulaire economie, vergroening en zelfwerkzaamheid.

Tevens biedt de Vrije Experimentele Ruimte mogelijkheden om voor laag tarief oefen-, workshop- en vergaderruimtes te huren. Via een buurthuis, vegetarisch eetcafé en weggeefwinkel wordt een plek gevormd om met elkaar te verbinden. Verder vindt er afstemming plaats met de buurtbewoners hoe op hun behoeftes ingespeeld kan worden. Mensen uit de buurt worden dan ook aangemoedigd te participeren in deze nieuwe experimentele woon-werkgemeenschap.

Boven: artist impression drijvende eilanden door Martin Cyprich





FOTO'S: ADM FESTIVALS

# REGELLUWE ZONE

*Vrijplaatsen zoals de ADM zijn -meestal gekraakte- plekken waar de overheid of de regelgeving geen of nauwelijks een rol speelt. Broedplaatsen zijn door de overheid gereguleerde plekken waardoor er sprake is van een relatief hoge regeldruk.*

Tussen ongeregeld en geregeld bestaat er niets en het is in die leemte waarin de Vrije Experimentele Ruimte zichzelf situeert. We stellen ons als doel om het beste van zowel Vrijplaatsen als broedplaatsen samen te voegen. Deze tussenvorm bestaat nog niet en kan alleen tot uiting komen in de vorm van een regelluwe zone.

## We wensen regelluwheid op de deze gebieden:

- 1 Werken en wonen.** Het bestemmingsplan is altijd eenzijdig; men mag er 'of' werken 'of' wonen. Wanneer mensen veel tijd met elkaar doorbrengen, doordat ze gehele dagen samen in dezelfde omgeving zijn, is het vele malen gemakkelijker om spontaan samen een nieuw project te starten. Veel broedplaatsen ervaren de strakke regelgeving omtrent het gescheiden houden van wonen en werken als een grote belemmering. Daarbij komt dat deze regel in feite weinig grondslag heeft. Wat is immers het doel van het streng gescheiden houden van deze twee facetten die samen de grootste invulling van ons leven behelzen?
- 2 Bouwen.** Voor het bouwen van huizen gelden strenge bouwvoorschriften, de vraag is alleen waar al die regels voor dienen, want wanneer bijvoorbeeld gebouwd wordt met ecologische materialen zijn veel van deze voorschriften onnodig en achterhaald. Tegelijkertijd veroorzaakt de reguliere bouw veertig procent van al ons afval.

Circulair bouwen levert dus een aanzienlijk voordeel wat betreft het terugdringen van de hoeveelheid afval. Dit kan echter alleen als de regelgeving omtrent kleinschalig bouwen wordt versoepeld. Daar komt bij dat de huidige bouwvergunningaanvraag zeer belemmerend werkt. Daarom willen we gelijkwaardige of verbeterde alternatieven ontwikkelen. Veiligheid staat voorop en een gezamenlijke veiligheidscontrole achteraf is wenselijk.

**3 Publieke bijeenkomsten.** Grote commerciële festivals hebben strenge regels op het gebied van beveiliging en vergunningen. Vaak worden die regels onverkort doorgevoerd op kleinere, niet commerciële festivals. Er is echter geen enkel bewijs dat hierdoor het aantal incidenten afneemt. Doordat onze festivals met een non-commerciële inslag een ander soort karakter hebben dan de grote dance-events, zouden wij graag eens rond de tafel gaan zitten om te kijken of er versoepeling mogelijk is qua regels. Naar ons inzicht zijn er tijdens festivals en andere publieke bijeenkomsten talloze goedkopere alternatieven mogelijk om de veiligheid te garanderen.



TINY HOUSES · CIRCULAIR BOUWEN · ZELFBOUW



NATUUR & PERMACULTUUR

# TOT SLOT

Wij vragen geen gratis grond, subsidie of andere vormen van materiële steun. Dit omdat wij graag onafhankelijk blijven. Het enige wat wij vragen is de toekenning van een stuk grond, dat wij kopen of pachten, en het vormen van een regelluwe zone. Grond in Amsterdam is schaars en de gemeente dient erop toe te zien dat de toekenning hiervan niet alleen naar grote commerciële projectontwikkelaars gaat, maar ook naar projecten die financiële winst niet als enige doel

hebben. Wij zijn progressief, geloven in ontwikkelingen, mogelijkheden en kijken vooruit. De eerste echte Vrije Experimentele Ruimte zal ervoor zorgen dat Amsterdam zijn eigenzinnige karakter behoudt dat het nu dreigt te verliezen. Wij bieden in feite op een presenteerblaadje de oplossing om de rafelranden van Amsterdam nieuw leven in te blazen en hebben daarmee tegelijkertijd een oplossing gevonden voor de ADM-gemeenschap.





**“Progressiviteit is voor mij een politiek doel noch een politieke slogan. Het is een geestesgesteldheid, een onophoudelijk en hoopvol streven naar een rechtvaardiger, eerlijker en open samenleving, in het besef dat deze zich nooit volledig zal verwezenlijken.”**

Femke Halsema, Macht en Verbeelding



CO2 gecompenseerd voor productie en transport



Papier omslag fsc gecertificeerd



Binnenwerk gedrukt op gerecycled papier (blauwe engel gecertificeerd)

**AMSTERDAM  
DREAM  
MACHINE**

© Stichting ADM Leeft 2018  
Redactie: Bart Sabel, Oscar Prins,  
Hay Schoolmeesters, Inge van Ulden

Foto's: The Hospages, Hans Albers e.a.  
Ontwerp: Sieger Duinkerken  
Drukker: Onlineprinters GmbH

mede mogelijk gemaakt door  
X-Y Actiefonds en Plantagedok

[WWW.ADM.AMSTERDAM](http://WWW.ADM.AMSTERDAM)